

## **LA FESTA DE SANT MAGÍ DE CERVERA A L'EXPOSICIÓ “FESTES ENDINS. CARRER. FESTA. COVID”**

**Lluís Bellas Melgosa**

La pandèmia de Covid19 ha causat una de les crisis econòmiques, socials, sanitàries i polítiques més greus de la història contemporània recent, impactant en múltiples dimensions de la vida quotidiana. Les festes han estat una d'aquestes dimensions de la nostra societat més afectades. Les restriccions sanitàries han limitat, per no dir suspès, moltes de les activitats festives i culturals. Moltes festes i celebracions que marquen el nostre calendari festiu a Cervera han estat replantejades, ajornades o directament suspeses. Una d'aquestes celebracions suspeses és la festa del barri de Sant Magí, que celebren els veïns, familiars, devots i cerverins de la ciutat de Cervera. El 2020, tenint en compte aquesta situació, l'Àrea de Promoció Econòmica, Turisme, Cultura i Festes de la Paeria de Cervera va plantejar la realització d'una exposició que suplís d'alguna manera la no-celebració de les festes estivals, fent de lloc memorial-commemoratiu d'unes festes suspeses i alhora tingués una vocació de dinamització sociocultural i eco-

nòmica de la ciutat en l'etapa de desconfinament de la Covid19.

Assenyalar que aquesta exposició temporal es va impulsar des de la Paeria de Cervera com a reacció a la Covid19, però les entitats festives locals ja fa prop de dues dècades que reclamen a la Paeria i el Museu la creació d'un espai permanent per a l'exposició, dinamització i creació de l'activitat cultural local. Aquest equipament reclamat s'ha anat denominant com a “Casa de la Festa”, “Casa de Cultura” o bé “Hotel d'Entitats”. L'exposició temporal ha quedat com a testimoni en la memòria col·lectiva de la possibilitat real d'un centre cultural comunitari d'aquest tipus a Cervera. En aquest sentit són moltes les entitats, com la que edita aquest quadern Amics de Sant Magí de Cervera, que reclamen espais per al desenvolupament de les seves activitats associatives i comunitàries. En general Cervera té un problema greu d'equipaments culturals tan privats com públics, sense una planificació d'usos, programació ni inversions estratègiques a curt i a llarg termini.



Museografia que simula les suspensions de les festes per la Covid19.  
Fotografia: Lluís Bellas Melgosa.

### L'exposició "Festes endins"

"Festes endins. Carrer. Festa. Covid" és el títol d'una exposició que agafant com a punt de referència la situació pandèmica i la suspensió de festes va voler analitzar amb deteniment les tres festes populars principals de l'estiu a Cervera: Sant Magí, l'Aquelarre i la Festa Major del Sant Crist. A partir de l'anàlisi etnològica i històrica de la mostra d'objectes, textos i imatges es va construir un discurs i una museografia en la qual es va explorar determinats aspectes visibles i invisibles de les festes cerverines, tot considerant-les com a fets socials totals (relacions socials, música, dansa, artesanía, història, rols de gènere, significats,

estructures en temps rituals...). L'exposició va ser realitzada per Lluís Bellas Melgosa com a antropòleg i museòleg investigador de les festes de Cervera, Xavier Miret com a dissenyador gràfic i museògraf de l'exposició i Robert Carles Quirantes com a productor de l'exposició i membre del personal tècnic en aquell moment de la Paeria de Cervera. "Festes endins" es va poder visitar a la Sala d'Exposicions de la Farinera del Sindicat del 25 d'agost fins a finals de setembre per tal de oferir-la a públics diversos, des de turistes, locals, membres d'entitats fins a escolars coincidint amb l'inici de l'activitat escolar al setembre. L'exposició va comptar amb la col·laboració del



# Festes Endins

Carrer. Festa Covid 19

Cervera  
Del 25 d'agost al  
28 de setembre de 2020  
"La Farinera" - Sindicat

Divendres i dissabtes de 17.00 a 20.00 h  
Diumenges de 11.00 a 14.00 h



Col·labora: Agrupació Seny Major Geganters de Cervera, Bal de Diables de Cervera Carranquera, Camporers, Associació d'Amics de Sant Magí, Selmex, Borfoliers, Blanditxades, Sound de Secó, Bal de Gitanes de Cervera, Confraria Alga de Cervera, Bal d'Espases, Trabucorers, Colla d'ardista Jovençols, Centre Ciènc. Miliànes, Conservatori Professional i Escola de Música de Cervera

Cartell del'exposició "Festes Endins".  
Disseny: Xavier Miret.



Àmbit on s'explica la festa de Sant Magí de Cervera.  
Fotografia: Lluís Bellas Melgosa.

Museu Comarcal de Cervera i de les entitats festives de la ciutat que van cedir objectes i materials per a seva la realització. Agraïm el suport facilitat per Josep Mas i el conjunt de l'Associació Amics de Sant Magí de Cervera a la realització de l'exposició amb la cessió del cavall de fibra de vidre, cànirs, imatge del sant i feixos de boix i espigol.

A continuació us oferim els texts i imatges utilitzades per explicar la Festa del barri de Sant Magí de Cervera:

### **Festes endins. Carrer. Festa. Covid**

L'impacte de la Covid-19 ha esquinçat una part indispensable de la nostra societat com ho és la festa. La no cele-

bració dels grans rituals cerverins, omplint els carrers de gent vinguda d'arreu i transformant la ciutat en escenari de les nostres festes anuals, comporta per molts cerverins i cerverines una espècie de frustració social i de dol comunitari.

Es fa difícil imaginar un estiu sense l'Aquelarre, les festes del barri Sant Magí, el Corpus, les Festes Majors o el Carnaval d'Estiu.

Lluny d'acceptar aquesta “nova normalitat” els festers, les associacions i la Paeria de Cervera estan creant estratègies conjuntes per omplir el buit existencial que ens deixa la no celebració de les festes més mostrades, que tant estimem.



Vista de l'àmbit on s'explica la festa de Sant Magí amb ruquet i càntirs.  
Fotografia: Lluís Bellas Melgosa.

És per aquest motiu que la Paeria de Cervera, amb la col·laboració del Museu Comarcal de Cervera, presenta l'exposició "Festes endins", que pretén explorar les memòries d'aquestes festes, interpel·lar-nos i reflexionar sobre les activitats cerverines en clau de futur.

### **1. Sant Magí, la festa d'un barri singular**

Sant Magí és més que una festa de barri. La festa s'estructura al voltant de l'aigua del Sant tan venerada pels seus poders miraculosos des de fa segles a Cervera. L'aigua, el barri, la capella, l'anada a la Brufaganya, els ruquets garnits, el verd del boix, l'olor a espígol, el llibret, els serrells de colors, els tocs de campanes configuren els elements d'una festa que reuneix Cervera al voltant d'un mateix barri.

#### **1.1 Aigua de Sant Magí**

L'aigua és un element central en rituals de moltes cultures d'arreu del món. La dependència ecològica de l'aigua per part de les societats humanes ha suposat una gran veneració per tal de trobar-la. Els humans hem dotat de caràcter sagrat els espais on emana i circula l'aigua. És el cas de rius sagrats i fonts santes en les quals es realitzen celebracions rituals propis. L'aigua està present en els mites de la cultures com a element de purificació, curatiu i protector davant de crisis socials i vitals per les societats. És en aquest context cultural que s'ubica el culte a l'aigua de Sant Magí amb poders curatius, que Cervera practica des de fa segles.

#### **1.2 La seqüència ritual de la festa**

La festa cerverina s'estructura a tra-

vés de l'aigua del sant amb l'anada col·lectiva a les fonts, l'entrada triomfal i el seu posterior repartiment amb càntirs

recorrent tots els carrers i places de la ciutat.

15 d'agost	16 i 17 d'agost	18 d'agost	19 d'agost
<p><b>Anada a buscar l'aigua a Sant Magí</b></p> <p>L'antic romiatge a les fonts del Santuari de Sant Magí de la Brufaganya s'ha reconverit els últims 30 anys en l'"Arriba a Sant Magí com puguis". La popular caminada aplega anualment 300 persones per recollir l'aigua miraculosa, boix, espígol, i per fer un bon esmorzar als voltants de la font.</p> <p>L'aigua miraculosa recollida es certificada en la Missa al Santuari. Els maginets cerverins hi fan ofrena d'un cantiret.</p> <p>Una vegada retornats a Cervera és costum presentar el programa oficial de les festes i el reconegut Quadern del Barri de Sant Magí. En la publicació s'hi recullen publicacions de caràcter acadèmic, prosa, poesia i informacions sobre la festa com el programa d'actes i la memòria anual de la festa.</p>	<p><b>El barri de Sant Magí es prepara per a la festa.</b></p> <p>De bon matí, es recull espígol pels voltants de Cervera que servirà per perfumar el barri el dia del sant i fer els ramets tradicionals.</p> <p>Es posa la Vela que engalana la placeta del barri.</p> <p>Es decoren tots els carrers del barri amb serrells de colors.</p> <p>Arriben els ruquets per avituallar-se per a la festa.</p> <p>Es decoren els argadells amb els feixos de boix collits a la Brufaganya.</p> <p>Es prepara la cova al lateral de església.</p> <p>La capella del barri és netejada, il·luminada i ornamentada amb flors per donar inici, al vespre, al Triduum, tres dies de preparació espiritual per celebrar la festa.</p>	<p><b>Entrada de l'aigua en la vigília de Sant Magí</b></p> <p>Sonen les campanes cridant a festa. Repicones, toc de bilandó...</p> <p>Els Portants dels ruquets es preparen.</p> <p>Es posen els argadells i guarniments per fer lluir els ruquets.</p> <p>Apareix un Sant Magí vivent, de carn i ossos, que guia els ruquets a la placeta de l'Estació.</p> <p>Sona l'havanera de Sant Magí a la placeta per part de la banda. Cervera rep l'esperada aigua miraculosa.</p> <p>Un Sant Magí vivent, la Corporació Municipal, els capitans del barri, els Portants amb els ruquets guarnits condueixen en seguici l'aigua miraculosa fins al barri de Sant Magí.</p> <p>Cerverines i cerverins es retroben junts a la placeta per visitar el Sant, visitar la cova, beure l'aigua, comprar ramelletes d'espígol i acabar de sentir els últims acords de la banda i les campanes.</p>	<p><b>Repartiment de l'aigua miraculosa de Sant Magí</b></p> <p>De bon matí, les campanes criden a festa.</p> <p>Es perfuma el barri tirant espígol marcant els límits del territori de la festa.</p> <p>Missa a la placeta.</p> <p>Xocolata i mistela.</p> <p>Rebrollen el Sant Magí vivent i el seguici de ruquets carregats per repartir l'aigua miraculosa per la ciutat.</p> <p>Fent una teranyina es reparteix l'aigua per tots els carrers, places, rambles i avingudes fins retornar el seguici al barri.</p> <p>A la tarda els tradicionals còssos per a la canalla del barri.</p> <p>La revetlla amb música tanca la festa fins l'any següent.</p>

## 2. Sant Magí, història i hagiografia

La història de la festa del barri la podríem dividir en cinc fases clarament diferenciades:

-A partir del segle XVI, es configura una gran devoció per Sant Magí i els seus poders. Els cerverins recorren al sant per la cura dels malalts a través de l'aigua miraculosa i especialment en rogatives fins a la Brufaganya per demanar la fertilitat dels camps.

-Al segle XVIII, l'activació econòmica i sociocultural que produeix la Universitat de Cervera impulsa la creació d'un barri amb confraria sota el patronatge de Sant Magí i la creació de l'actual Capella el 1791. El romiatge a la

Brufaganya, l'entrada i el repartiment de l'aigua, la decoració efímera vegetal i els actes al barri configuren la festa.

-Al segle XIX, Sant Magí agafa volada sent la festa de barri més potent competint amb grans festes del poder civil i eclesiàstic com Corpus i Sant Misteri. Es sumen a les modes festives catalanes incorporant teatre, concerts, fires, ball del Ram i la Coca i ampliant seguicis amb danses locals: balls de bastons, ball parlat de turcs i cristians, capgrossos i gegants del Sant Esperit.

-A principis de segle XX, la crisi política, econòmica i social desfermada per la fil·loxera, la pèrdua colonial de Cuba i Filipines i la infertilitat dels camps se-



Sub-àmbit amb l'explicació de la història de la festa del barri i la hagiografia de Sant Magí.  
Fotografia: Lluís Bellas Melgosa



Vista de l'exposició amb l'explicació de la Festa de Sant Magí al fons.  
Fotografia: Lluís Bellas Melgosa

garrencs replanteja la festa. Es crea la banda sonora de la festa amb les Havaneres. La confraria permet que siguin capitans homes de fora barri. Es regulen la festa i l'ordre dels portants dels ruquets a través d'un reglament acordat el 1916. Els acords presos aniran creant conflictes que no seran resolts fins a finals de segle.

-Avui en dia la festa és producte de la revitalització que es va fer el 1990 en

motiu del Bicentenari de la construcció de la Capella de Sant Magí de Cervera. La festa passa a ser organitzada per l'Associació Amics de Sant Magí. Al voltant dels actes tradicionals de la festa s'hi sumen la presentació del Quadern del barri, l'«Arriba a Sant Magí com puguis» o el sopar popular del 18 d'agost. La festa es converteix en un punt de trobada de cerverins, celebrant l'herència d'una fes-



ta que ens recorda el passat agrícola, les dificultats de l'aigua i unes formes comunitàries de celebrar una singular festa de barri.

## 2.1- La figura hagiogràfica de Sant Magí

*Talla venerada, imatge impresa, autòmat en moviment, personificació vivent de carn i ossos...* Sant Magí es personifica en múltiples formes al llarg de la festa, fent-se molt proper a la ciutadania. Normalment les celebracions religioses es caracteritzen per la veneració a unes relíquies, uns objectes, un sant o una de-

ïtat, amb els quals el sacerdot intercedeix en una dimensió sobrenatural, intangible pels practicants, a la qual només poden arribar a través d'una dimensió espiritual.

La festa té la singularitat que la ciutadania pot fer tangible, palpable als seus ulls, el sant a qui dedica la festa el barri. Veure deambular un Sant Magí de carn i ossos caracteritzat amb túnica, bandera carmesí i una llarga barba, és una singularitat de la festa. El Sant presideix els actes de la festa el 18 i 19 d'agost guiant els maginets en l'entrada triomfal i el repartiment de l'aigua miraculosa.